

opevněné části. Jeho součástí byly obytné i hospodářské budovy a nádrže. Hlavní budovou byla velká věž, kterou autorka nazývá donjonem, vynikající jak rozlohou, tak i výškou. Součástí hradu byl i malý kostelík. Vznik hradu je datován do konce 11. a počátku 12. století.

O nových poznatcích z pevnosti „Urvič“ u Sofie referoval N. Ovčarov a o známé citadele na šumenské pevnosti V. Antonova. Šumenská citadela opevněná včezemi, přístupná dvěma vchody a obsahující i cisternu existovala nejen za druhé bulharské říše, ale sloužila i Turkům jako opěrný bod. Zničena byla až roku 1444 v době tažení Vladislava Varnenčika.

Konference byla uzavřena referátem N. Gizdové o pevnosti Cepině v západních Rodopcch, která je několikrát vzpomínána byzantskými kronikáři 13.–14. století. Pevnost byla centrem Čepinského kraje a byla opevněna hradbami zesílenými věžemi. Dosud zde byly odkryty dvě nádrže na vodu, dva kostely a další budovy.

Konference v Sopotech ukázala, že problematice středověké pevnostní architektury se v Bulharsku věnuje značná pozornost. Byly zde provedeny rozsáhlé archeologické výzkumy. Některé z nich, jako např. pevnost v Šumenu, jsou již vědecky vyhodnoceny a v tomto konkrétním případě i vzorně prezentovány návštěvníkům. Zatím jen malá pozornost se věnuje malým opevněným lokalitám, u nichž se předpokládá strážní funkce.

JOSEF UNGER

Počiatky československej štátnosti a úloha slovarskej kultúry v európskych dejinách

Pod tímto názvem proběhla ve dnech 12.–16. května 1985 v Bratislavě, Nitře, Břeclavi a Mikulčicích konference s mezinárodní účastí konaná u příležitosti 1 000. výročí úmrtí učitele Slovanů Metoděje. Jejím cílem bylo shrnout dosavadní výsledky bádání o problematice počátků československé štátnosti a slovarskej kultúry v evropském kontextu i pohledu různých vědních disciplín. V úvodních referátech hovořil akademik B. Chropovský o přínosu slovenskej archeologie k osvětlení počátků slovarskej kultúry a akademik J. Herrmann věnoval pozornost nejstarším městským sídlištním aglomeracím v kontextu evropského vývoje. Z dalších referátů vyjímáme vystoupení prof. dr. S. Russockieho o feudalizaci střední a východní Evropy, dr. D. Třeštika, CSc., o etnogenezi Čechů, doc. dr. P. Ratkoše o nové interpretaci pramenů k bitvě u Bratislavy mezi Bavory a Maďary v roce 907 a dále referáty s archeologickou tematikou.

Z vystoupení zahraničních badatelů tam náležely příspěvky dr. I. Erdélyiho o nových výsledcích slovarskej archeologie na území Maďarska, dr. S. Olteana o Rumunech a Slovanech v 9.–11. století a jejich úloze v jihovýchodní Evropě a dr. B. Babiče, jenž načrtl archeologické poznatky specifických kulturních a politických podmínek života Slovanů v Makedonii ve 2. polovině 8. až počátku 10. století. Prof. Ž. Važarová pak hovořila o Slovanech na jih od Dunaje a Bulharech v 6.–11. století i jejich vzájemných vztazích, včetně periodizace a charakteristiky jednotlivých etap vývoje. Dr. J. Vignatiová analyzovala poznatky z výzkumu velkomoravského osídlení jihozápadního předhradí Pohanska u Břeclavi, přičemž dospěla k závěru, že zdejší tři sídelní areály byly neagrárního charakteru s vazbou na fortifikaci, dr. H.-J. Brachmann zaměřil svoji pozornost k problematice techniky zdění na sucho v západoslovenském fortifikačním stavitelství a dr. Z. Váňa, CSc., se zabýval strukturou slovarskej pohanství na širokém srovnávacím

základě. Další příspěvky již ležely na rozhraní mezi archeologií a dějinami umění. Dr. R. Turek, DrSc., podrobně rozebíral vlivy evropského vývoje sakrální architektury na ty objekty, které máme zachyceny na našem území, a dr. K. Benda, CSc., sledoval středoasijské prvky ve formě a výzdobě zlatých džbánů ze Sinnicolaul Mare.

Na konferenci odezněla i řada referátů věnovaných jazykovědné, literárně-vědné a právní problematice. Zasedání pak ukončily referáty přednesené poslední den konference v Břeclavi, kde se archeologické problematice týkala přednáška dr. J. Knebela, v níž byly konfrontovány údaje tzv. Bavorského geografa o kmenovém území lužických Milčanů s poznatky o sídlištním vývoji získanými archeologickými výzkumy. Zakončením zasedání byla pak exkurze do Mikulčic, kde podal o výsledcích dosavadních výzkumů výklad dr. Z. Klanica, CSc.

ZDENĚK MĚŘÍNSKÝ

VII. seminář o zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami

Zasedání se konalo dne 26. II. 1985 v Technickém muzeu v Brně a odeznělo na něm celkem 12 referátů a sdělení. Úvodní blok přednášek byl věnován problematice železářské výroby. Zahájil jej J. Merta, který hovořil o výzkumu středověké železářské výroby na Žďársku, zejména tzv. Šlakhamru mezi Žďárem nad Sázavou a Příbyslaví, kde byl prováděn i menší archeologický sondážní výzkum. K. Fůryová předvedla výsledky výzkumu na zaniklé středověké vesnici Somkút u Gemerského Sadu (okr. Rožňava), při němž byly prozkoumány železářské pece datované autorkou rámcově do 11.–12. století. O. Šedo seznámil přítomné s nálezy středověkých kovářských výhni v Kysuckém Novém Meste (okr. Čadca), na hradě Strečno (okr. Žilina) a ve Vyškově. Další dva příspěvky K. Stránského a J. Mertty se již týkaly problematiky novověké železářské výroby.

Další část referátů byla již různorodějšího charakteru a odezněly zde příspěvky věnované laténskému období, dále novověké sklářské výrobě a referát J. Jaroše o problematice středověkých a novověkých mlýnských kamenů, zejména v souvislosti s rekonstrukcí mlýna ve Slupi na Znojemsku a přípravou expozice TM v Brně o mlynářství. Velmi zajímavý příspěvek o nálezu pekařské dílny v Olomouci, Pekařské ul., která zanikla podle archeologických nálezů po polovině 14. století, přednesl J. Bláha. V posledním příspěvku hovořili Z. Himmelová a Z. Měřínský o dokladech kovolitectví a šperkařství ze slovanských hradišť „Petrova louka“ u Strachotína a „Vysoká zahrada“ u Dolních Věstonic na Břeclavsku.

Seminář, tak jako v minulých letech, přinesl další poznatky o problematice výrobních postupů a o otázkách technologie jednotlivých výrobních odvětví od pravěku až po novověk.

ZDENĚK MĚŘÍNSKÝ

Kolokvium Obeživo na Slovensku v období denárovej meny – 11.–zač. 14. stor.

V dňoch 21.–23. októbra 1985 usporiadal Archeologický ústav SAV v Nitre štvrté numizmatické kolokvium, venované tentoraz problémom denárovej meny